

MŰHELYMUNKÁK

PERGER GYULA

AZ 1948. ÉVI GYŐREGYHÁZMEGYEI ÖSSZEÍRÁSOK

QUINQUENNÁLIS RELÁCIÓK

A XVIII. század óta rendszeresen vezetett egyházi népösszeírások és népmozgalmi statisztikák (Numerus Animarum, Canonica Visitationes, Conscriptio Bonorum et Proventuum) forrásértéke¹ azért is figyelemre méltó, mert az első hivatalos magyarországi népszámlálás csak a század végén kezdődhetett meg, s annak eredeti kérdőíveiből alig maradt ránk – a pontos elemzésekhez nélkülözhetetlen – egy-egy közösség személyekre, családokra vonatkozó adatfelvételi lapja.²

Az alapvetően az anyakönyvekre épülő népmozgalmi adatok gyűjtése és statisztikai elemzése mellett a katolikus egyház szertartásrendjébe is bekerült a születések, házasságkötések és halálozások évenkénti ismertetése,³ s a települési statisztikák alapján – a legfontosabb adatokat – az egyes egyházmegyék névtárakban, *Schematismus*okban tették közzé.

A Győri Egyházmegye sematizmusai a XIX. század első harmadától a II. világháború idejéig évente jelentek meg,⁴ az 1943. évi után ugyanakkor csak 1947-ben adtak ki új névtárat – s a politikai változások okán – az ezt követő összefoglalás egy évtized múltán, 1956-ban kerülhetett ki a nyomdából.⁵

A II. világháborút követően 1949-ben került sor hivatalos (állami) népszámlálásra,⁶ amely kérdőpontjait tekintve nagymértékben alkalmazkodott a korábbi hasonló

¹ KOVACSICS, 1963. 7–9.; DIÓS, 2004. 760–762. „népszámlálás” címszó.

² Az „Egy házra és Familiára tartozó különös Táblák” csupán Székesfehérvár, Debrecen, Eperjes, Győr, Dunapataj, Nyergesújfalú és Felnémet községekből maradtak ránk. (Lásd PERGER, 2011. 7.)

³ Egykor Advent első vasárnapján – vagyis az egyházi újév kezdetén – napjainkban pedig a Szilveszter esti hálaadás idején szokta felolvasni a miséző pap a plébánia elmúlt évi népmozgalmi adatait, a születések, házasságkötések és halálozások számát. (Lásd BÁLINT, 1977. 507.)

⁴ Az első nyomtatott győri egyházmegyei Schematismus 1771-ben jelent meg.

⁵ „A Győri Egyházmegye papságának névtára 1956” címen közzétett schematismus adatgyűjtését 1956. június 16-án zárták le, a 68 oldalas kiadvány, amelyben csupán 23 oldalnyit tesz ki az egyes településekre (plébániákra) vonatkozó rész, csak a legalapvetőbb népességadatokat közli.

⁶ Az ezt megelőző népszámlálás 1941-ben volt Magyarországon, ám ennek anyaga a háború miatt nem került nyilvánosságra.

számlálásokhoz. S bár eredményei 15 kötetben láttak napvilágot⁷, a publikációk szinte semmit nem tükröztek abból, hogy hazánk „felszabadítása” nagy népességi változások közepette ment végbe.⁸

A korszak mindmáig kiadatlan egyházmegyei összeírásai⁹ ugyanakkor települési szinten – megbízható és elfogulatlan adatfelvételi módszerüknek is köszönhetően – sajtós és eddig méltatlanul elfeledett fontos forrásként szolgálhatnak a háború és az azt követő időszak társadalmi politikai változásainak vizsgálatához.

A II. világháború lezárását követő első „quinquennális relációk” adatainak bekérésére 1948. tavaszán került sor a történeti Győr-, Sopron-, Moson-, valamint Komárom és Vas vármegyék területének egy részét is magában foglaló Győri Egyházmegyében. Az 1948. évi I. körlevelében Papp Kálmán megyéspüspök arra szólította fel a plébániák és lelkészségek vezetőit, „hogy folyó évi február hó 20-ig pontos kimutatást küldjenek arról, hogy 1943 június 30-a és 1948 január 1-e közti időben 1. hány volt a házasságkötések száma, 2. hány volt a reverzállissal kötött vegyesházasságok száma, 3. hány a reverzállis nélkül kötött vegyesházasságok száma, 4. hányan adtak reverzálist másvallásúak javára, 5. hányan tértek meg az Anyaszentegyházba, 6. hányan léptek ki onnét és 7. hány izraelita keresztelkedett meg. jelentést kérek 8. arról is, hogy a híveknek hány százaléka végzi el a húsvéti szentgyónást s tesz eleget misehallgatási kötelezettségének.

Adatokat kérek továbbá arról, hogy a jelzett időben 1. hányan születtek katolikus szülőktől s hányan keresztelkedtek meg ezek közül, 2. hányan haltak meg a) természetes halállal, b) háborús okok miatt, c) öngyilkossági szándékkal d) hányan utolsó kenet nélkül.”¹⁰

E hagyományosnak tekinthető kérdőpontok mellett a püspök két időszerű kérdésben is választ várt papjaitól: „A jelentés terjedjen ki továbbá a telepítési viszonyokra, nevezetesen: 1. hány hívőt telepítettek ki s hová, 2. milyen vallású s mennyi telepest hoztak a kitelepítettek helyébe.

Szükségem van a jogilag a plébániához tartozó, de külső körülmények miatt távollevők adataira, nevezetesen: 1. hány hadifogoly hiányzik még a plébániáról, 2. hány polgári személy tartózkodik külföldön, mint menekült.”¹¹

⁷ Egy kötet az előzetes eredményekkel, egy a demográfiai adatokkal, öt kötet a foglalkozási eredményekkel foglalkozik. Két kötet a mezőgazdasági adatok összesítéséről, egy kötet a családstatistikákról, egy a külterületi népesség demográfiai adatairól, három kötet pedig a lakóház és lakásstatistikai eredményekről ad tájékoztatást. E népszámlálás anyagából készült az 1951., illetve 1952. évi Helynévtár is.

⁸ KOVACSICS, 1963. 27.

⁹ A kézzel írt, illetve a nyomtatott lapokon megőrződött jelentések a statisztikai összefoglalóval együtt, raktárrendezés során az 1834–1894 időszakot magában foglaló „Relationes Periodicae” sorozathoz illesztve, az Úriszéki anyag palliumába kötve került elő. Az anyag önzetlen átengedéséért Nemes Gábor főlevéltárosnak tartozom köszönettel.

¹⁰ Litterae Circulares ad venerabile Clerum almae Diocesis Jaurinensis dimissime Anno Domini 1948. Jaurini, 1949. 1948. évi I. körlevél 248. 4-5.

¹¹ Az egyházi birtokviszonyok változása is tárgyát képezte a jelentésnek: „Erre tekintettel szükségem van annak ismeretére, hogy 1. a földbirtokrendezés során hány kat. hold földet vettek el a plébániától (templomi, plébánosi, kántori, alapítványi), 2. mennyit juttattak csereingatlanként, 3. mennyit juttattak kegyúri váltságképen vagy más címen (új lelkészségek, kiegészítések). Ahol egyesületi vagyon kisajátítása vagy elkobzása történt, ugyancsak jelentendő az elkobzott vagyon pontos megnevezésével s értékének feltüntetésével.” (Lásd BALOGH, 2015. 722–723.)

Bár a válaszlevelek 1948. január 3 (l) és február 29-e között hiánytalanul beérkeztek az Egyházmegyei Hatósághoz, az alapvetően statisztikai feldolgozás céljára kért jelentéseket Papp Kálmán március 4-én ismét bekérte, mivel: „A quinquennális relációhoz bekért adatok a kérdőpontok különböző értelmezése folytán nem nyújtanak elégséges és főleg biztos alapot a készülő lelkipásztori statisztikához. Hogy az adatszolgáltatás pontos legyen, egészen részletes kérdőívet csatolok a plébániák részére, melyet *március 20-ig kitöltve visszakérek.*”¹²

A quinquennális relációk kérdőíve alján szereplő útmutatás szerint: „Az adatok statisztikai feldolgozásra kerülnek. Hogy a feldolgozás eredményeinek kiértékelése helyes eredményre vezessen, szükséges, hogy minden adat *a valóságnak megfelelő és pontos* legyen. Így különösen a 2. kérdőpontra vonatkozó adatot az állami anyakönyvekből kell pontosan megállapítani...”

Mivel a nyomtatott kérdőív fejlécén lévő figyelmeztetés alapján „a számadatokat igénylő kérdésekre a választ *határozott számmal* kell megadni”, a jelentéstevők csak a 18., „Megjegyzések” rovatban tüntethettek fel olyan adatokat, vagy megállapításokat, amelyek a statisztikailag értelmezhető számadatokon, százalékokon, arányokon túl is elemezhetők.

A beérkezett számadatokból elkészített összesített kimutatás két részben összegzi az egyházmegye 174 plébániájának, lelkészségének – a jelzett időszakra vonatkozó – népmozgalmi adatait: az adatgyűjtés számadatai, illetve a „statisztikai feldolgozás” alapvetően százalékos mutatói mentén.

A statisztikai összesítés több helyütt jelzi az esetleges pontatlanságokat, hiszen a dadi adatok például csak az 1945-től 1948-ig terjedő időre vonatkoztak. „Előző éveink háború folyamán elpusztultak. Másolatai Győrben vannak” – írta Nagy Ferenc plébános.¹³ Peresznyén „tekintettel arra, hogy az állami anyakönyvek elégték és elődeimtől sem szerezhettem információkat csak az általam lejegyzett adatokért felelhetek 100%-ig” – jelezte dr. Kelemen István plébános.¹⁴

A háború áldozatai

Az „adatgyűjtés” összesítése szerint az egyházmegye területén 367 529 római katolikus élt az 1947. év végén. „Háborús okok miatt” összesen 3105 fő – 1803 *helybeli*, illetve 1302 „idegen” veszítette életét.¹⁵ Ez a „statisztikai feldolgozás” szerint azt jelentette, hogy 1000 főre 4.9 „háborús halott” jutott.

A *helyi áldozatok* számadatai között a helyben anyakönyvezett, de a frontszolgálaton elhunytak, illetve a helyi civil áldozatok is szerepelnek. Sopron 302, Győr-Belváros 48, Győr-Gyárváros 59, Győr-Nádorváros 44, Győr-Szabadhegy 19, Győr Szent Imre plébánia 24, Győr-Sziget 37, Győr-Újváros 31 háborús helyi áldozatot jelez. Tatabánya

¹² Litterae Circulares ad venerabile Clerum almae Diocesis Jaurinensis dimissime Anno Domini 1948. Jaurini, 1949. 1948. évi III. körlevél 617. 28.

¹³ Mivel a levéltárban a jelentéseket még nem dolgozták fel, még nem kaptak egységes levéltári jelzetet, a továbbiakban az egyes dokumentumok eredeti plébániai irattári jelzeteit adjuk meg. (Dad, Nagy Ferenc plébános jelentése, dátum nélkül.)

¹⁴ Peresznye, március 15. Kelemen István plébános válasza a nyomtatott kérdőívre.

¹⁵ A számadatok csak az egyes településen élő római katolikusokra vonatkoznak.

111, Bánhida 44, Felsőgalla 33, Kapuvár 48, Garta 12, Komárom 38, Kisbér 38, Hegyeshalom 32, Tata 22-30, Fertőrákos 28, Várbalog 26, Mosonszolnok 25, Mosonmagyaróvár 24, Bányaszóvár 24, Vértesszőlős 23, Szőny 21, Szany 20, Ács 20, Kópháza 19, Környe 18, Rábakecöl 17, Fertőszentmiklós 16, Rábacsanak és Nagycenk 15-15, Süttör, Szomód, Mocska és Lébény 13-13, Halászi, Kóny és Nagyigmánd 12-12, Páli, Csepreg és Rábaszentmihály 11-11, Abda, Csapod és Dunaalmás pedig 10-10 helyi háborús áldozatról tette jelentést.

A rideg számadatok mögé, csak néhány esetben tudunk a jelentések alapján betekinteni. A győri háborús veszteségek magas aránya – bár ezt a statisztikai adatokat szolgáltatók nem jelezték – a várost ért 1944. április 11-ei és az azt követő tucatnyi bombázás következménye volt.¹⁶ Csapod községben „háborús okok miatt” 15 helyi áldozat volt, akik, „bombázáskor, agyonlövés, elégés” következtében veszítették életüket.¹⁷ Csépen négy, „lövés általi erőszakos halálest” történt.¹⁸ Felsőgallán „a háború alatt a bombázástól igen sokan hirtelen meghaltak, másokat az aknák roncsoltak szét.”¹⁹ Keifes Károly ötvenévi plébános arról számolt be, hogy háborús okok miatt tízen veszítették életüket a községben. „(Két német katona, kettőt a németek lőtték agyon statarially, egy aknalövés által, a többit autó gázolta el).”²⁰ Bár Pázmándfalun „csak” három katolikus veszítette életét „háborús okok miatt”, a 14 utolsó kenet felvétele nélkül meghalt hívő magas számához fűzött magyarázatból tudhatjuk, hogy „az utolsó kenet nélkül meghaltak számát az 1945. év teszi ilyen ijesztővé, amikor tízen haltak meg szentségek nélkül, 3 az oroszok bevonulása alkalmával, 1 öngyilkos, 2 községi szegényt halva találtak, 2 hirtelen halt meg, 2 más községből lett hazaszállítva.”²¹

Az idegen áldozatok száma Sopronban 260, Győr-Nádorvárosban 120, Kisbéren 75, Alsógallán 72, Csornán 56, Hegyeshalomban és Tatabányán 40-40, Vérteskethelyen 37, Mosonmagyaróvár két plébániáján 29-30, Várgesztesen 26, Fertőszentmiklóson és Páliban 25-25, Felsőgallán és Rábatamáson 17-17 volt.

Az idegen áldozatoknak azok a településen elhalálozott katonák, menekülő civilek, illetve a harcok során meghaltak számítottak, akiket a katolikus egyház rítusa szerint temettek el. Közülük az agyagosszergényi jelentésből csupán arról értesülünk, hogy a 11 háborús áldozatból kettő „hazahozott hősi halott” volt.²² Bükön egy „lezuhanant angol repülőgépből 3 személy nincs belefoglalva, sem személyi adataikat, sem valóságát nem tudtuk megállapítani. Ugyancsak 11 valószínűleg civilbe öltözött katonákat sem tudtam anyakönyvezni. Ismeretlen vallásuk is és személyi adatuk is.”²³ Dunaalmáson a 12 áldozathoz „hozzáveendő még kb. 25 német és orosz katona, kik a harcok alatt adatfelvétel nélkül lettek eltakarítva.”²⁴ Haller János Győr-szabadhegyi plébános hozzáfűzte jelentéséhez, hogy „az ostrom idején 12 olyan ismeretlen vallású katonai

¹⁶ PERGER, 2010. 15–148.

¹⁷ Csapod, 1948. február 3. Erőss István plébános gépelt jelentése. 22/1948.

¹⁸ Csépe, 1948. február 19. Szabó Béla lelkész kézzel írt jelentése. 7/1948.

¹⁹ Felsőgalla, 1948. március 19. Németh Gyula válasza a nyomtatott kérdőívre. 49/1948.

²⁰ Ötvenévi, 1948. február 7. Keifes Károly plébános kézzel írt jelentése. 19/1948.

²¹ Pázmándfalu, 1948. február 23. Erdei Kálmán plébános gépelt jelentése. 37/1948.

²² Agyagosszergény, Tuba Elemér plébános válasza a nyomtatott ívre. Szám és dátum nélkül.

²³ Bük, Radnóczi Ernő plébános válasza a nyomtatott ívre. 72/1948.

²⁴ Dunaalmás, Mészáros Antal plébános válasza a nyomtatott ívre. Szám és dátum nélkül.

egyént temettek el, amelyik nem tartozott a felszabadító hadsereghez.”²⁵ Komáromban „29 kisgyermek a Csillag erőd büntető táborában halt meg. Mind cigányok voltak.”²⁶ A mosoni plébános a 30 „idegen” háborús áldozathoz hozzáfűzte, hogy „a szám azért oly nagy, mert a német hadsereg a súlyos haldokló katonákat állomásunkon a vonatból kirakta.”²⁷ Rozmán Ferenc tети plébános szerint „hogymennyi katona halt meg, megállapíthatatlan, mindössze az áll rendelkezésre, hogy a katonai temetőben eltemettünk 8, az ág. ev. temetőben 21-t, de ezeknek sem vallását, sem származási helyét vagy nevét nem tudjuk. Ezen felül a határban és kertekben fel nem szedettek vannak.”²⁸ A Vértessomlón „eltemetett katonákról a tábori lelkeszség vezette az anyakönyvezést. 3-6 temettem én, de adatokat nem adtak nekem.”²⁹ „A veszkényi hadifogolytáborban meghalt hadifoglyok pontos száma nem állapítható meg. Többnyire gö.[rög] keleti vallásúak” – írta Horváth János plébános.³⁰ Csornán a jelzett időszakban „a meghaltak száma 759, amiből idegen 271, a csornai tehát 488. Ezen számból meghalt természetes halállal 710, háborús okok következtében 44. (Ezek közül csornai 15, magyar katona 8, idegen lakosú polgári személy 6, német katona 14, román 1.)”³¹ Kisébren meghalt „Háborús okok következtében 38 polgári személy, és itt van eltemetve kb. 45 magyar és 30 német katona, akiket a tábori lelkész temetett, így nincsenek nálunk anyakönyvezve. orosz hősi temető is van, de nem tudjuk mennyien vannak abban eltemetve.”

Hadifoglyok, menekültek

Az egyházközösségeknek a tényleges háborús embervesztesége mellett a hadifogságban lévők, illetve a háború alatt, vagy közvetlenül utána emigrálók hiányával is szembesülniük kellett. Számuk és arányuk sem az adatgyűjtés, sem a statisztikai feldolgozás összefoglaló rovataiban sem szerepel. A jelentések adatai alapján 1948 tavaszán még legalább 3700 – az egyházmegyéhez tartozó katolikus férfi – volt hadifogságban, s a nyugatra menekültek száma megközelítően 1150 volt. A számok pontatlanságát mutatja, hogy sokszor az adatokat szolgáltató plébánosok is csak hozzávetőlegesen vagy egyáltalán nem tudták meghatározni a távollévők számát. Mosonszentpéter lelképásztora „nem tud felvilágosítást adni”. Tatabányán „a hadifoglyok számát még hozzávetőlegesen is nehéz megállapítani. A hatóságok úgy 200-250-re teszik a foglyokat és külföldön tartózkodók számát.”³² Mosonszentjánosról „kb. 50” hadifogly hiányzott. Balról „a hívők bemondása alapján tüntettek fel nyolc hadifoglyot. Bánhidán a „200-ból még 150 nincs idehaza”³³ – írta Makk Adalbert plébános. Dunaalmásról „legalább 20 katolikus” hadifoglyról tudtak. Rábatamásból „23-30 hadifogságban lévő” férfi hiányzott, akik közül „esetleg 7 halott” volt. A soproni Szent György plébánia hívei közül ötvenen voltak hadifogságban, de „Németország területén van még legalább

²⁵ Győr-Szabadhegy, Haller János plébános dátum nélküli, kézzel írt jelentése.

²⁶ Komárom, Surányi Ferenc plébános válasza a nyomtatott ívre. 88/1948.

²⁷ Moson, Steurer József plébános válasza a nyomtatott ívre. 178/1948.

²⁸ Tét, Rozmán Ferenc válasza a nyomtatott ívre. 87/1948 plébániai iktatószám alatt

²⁹ Vértessomló, Lamberger János plébános válasza a nyomtatott ívre. Szám és dátum nélkül.

³⁰ Veszkény, Horváth János plébános válasza a 48/1948 nyomtatott ívre. 48/1948.

³¹ Csorna, 1948. február 18. Fodor Pál plébános gépelt jelentése. 85/1948.

³² Tatabánya, 1948. február 27. Szakács András gépelt jelentése. 120/1948.

³³ Bánhida, Makk Albert kézzel írt jelentése. Szám és dátum nélkül.

100” – írta *Bürcbner László*. Sopronbánfalván a 14 hadifogoly mellett 13 katonát eltűntként tartottak számon. A hadifoglyok mellett eltűntekről számolt be az egyházaskeszői (3 fő), a szilsárkányi (18 fő), illetve a tети (10 fő) plébános is.

Rábaszentmihályon ugyanakkor azt is tudták, hogy a hadifoglyok közül „49 keleten, 3 nyugaton” volt. Bábolnapusztáról 17 férfi került keleti, egy nyugati fogságba. A Lövői plébános a község 36 hadifoglya mellett megemlékezett 12 polgári elhurcolt személyről is! A győrsági lelkész jelentése szerint „az ország határán kívül még lelkészségünk területéről 13 hadifogoly van távol, akik írnak hozzátartozóiknak. Valószínűség szerint ezenkívül 12-en a háború alatt meghaltak részben a harctereken, részben fogságban. Ezenkívül 9-ről nem tudunk, mi történt velük, 2 pedig idegenben van. A fenti adatok csak a katolikus vallásúakra vonatkoznak.”³⁴ Az ivániai közül „Harctéren vagy fogságban meghaltak 10-en (Ezokról hivatalos értesítés jött) Magánértesülés szerint meghaltak harctéren vagy hadifogságban 10-en. Eltűntek (semmi hír róluk) 18-an.”³⁵ Nagybaráton a „Hiányzó hadifoglyok száma 31. Ezekből azoknak száma, akik életjelt adtak, a többi aligha van életben: 22.”³⁶

A nyugatra menekültekről sincsenek pontos információink. A pusztaszámadatakon túl a Brennebergbányáról elmenekült három főről tudjuk, hogy azok „Venezuelában tartózkodnak”. Peresznyén nem volt más menekült „mint a grófi család”. Vitnyédről „menekült van Németországban, illetve Ausztriában 7.” Kecskédéről „1944. decemberében a német csapatokkal önként Németországba ment 54 személy.”³⁷ Nagycenkről „A felszabadulás után nem költözött külföldre senki, sőt, akik a felszabadulás előtt külföldre mentek (3 személy), már visszatértek, kivéve egy nyilas vezetőt, ki négytagú családjával a felszabadulás előtt külföldre ment, és még eddig nem tért vissza.”³⁸ Figyelemre méltó a markotabödögei migrációs adat. E szerint: „mint menekült senki sem tartózkodik külföldön. 1948 elején 4 legény ment ki Svájc-ba tanulmányi útra.”

Lakosságcsere, kitelepítés

Az 1946. februárjában aláírt csehszlovák–magyar lakosságcsere egyezmény „végrehajtásáról” Makk Béla bánhidai esperesplébános így ír: „Telepítési viszonyokra vonatkozólag tisztelettel jelentem, hogy Bánhidáról önként kitelepedett Szlovákiába 25 r. k. család, körülbelül 100 taggal; a felvidékről ide menekült r. k. családok száma: 5., 25 családtaggal. Más vallású sem a kitelepültek, sem a betelepültek között nincs.”³⁹ Kisbéren „A plébániáról (Pula p[uszt]t[á]ról) kitelepítettek eddig egy családot két személlyel Cseh-Szlovákiába. Betelepítés eddig még nem volt.”⁴⁰ „Kitelepítés Komáromban nem volt. Szlovákiából átmenekültek száma több mint kettőszáz fő.”⁴¹ Szárföldön „Telepítés máshová nem volt. Telepéseket nem hoztak a községbe. Szlovákiából Szárföldre

³⁴ Győrság, 1948. március 18. Solecki András gépelt kísérőlevele a nyomtatott kérdőívhez. 50/1948.

³⁵ Iván, 1948. február 18. Rozmán Sándor plébános gépelt jelentése. 18/1948.

³⁶ Nagybarát, 1848. február 29. Németh János kerületi tanfelügyelő, plébános, gépelt jelentése. 71/1948.

³⁷ Kecskéd, 1948. február 23. Farkas László plébános gépelt jelentése. 79/1948.

³⁸ Nagycenk, 1948. február 9. Dr. Szántó Antal esperes gépelt jelentése. 20/1948.

³⁹ Bánhida, 1948. február 18. Makk Béla címzetes esperesplébános. 52/1948.

⁴⁰ Kisbér, 1948. február 17. Pócza Ferenc plébános, gépelt jelentése. 56/1948.

⁴¹ Komárom, 1948. február 15. Surányi Ferenc címzetes apát, esperesplébános gépelt jelentése. 52/1948.

jött egy kőműves család=3 személy⁴² Tata-Tóvárosban ugyan „Kényszertelepítés ezideig nem történt. Kilenc hívő önként távozott Szlovákiába. Érkezett [!] 12 Ógyalláról származó kat. cigányok.”⁴³ Vértesszőlősről „Önként kitelepült Szlovákiába 264 személy. A kitelepültek helyébe hoztak róm. kat. 86 személyt.”⁴⁴ A tatabányai VII. telepi lelkészség területéről „Kitelepítettek Csehszlovákiába 136 személyt. Ide nem jöttek telepések.”⁴⁵ Téten „Telepítés hivatalosan nem történt. Két család (8 taggal) ismeretlen helyre ment. Betelepedett Szlovákiából önként 2 család 6 taggal.”⁴⁶ Lányi János soproni kanonok jelentésében, már nemcsak a szlovák–magyar lakosságcsere, hanem a németek kitelepítése, illetve a települések nyomán meginduló belső migráció is tetten érhető: „1945. márc. 1-től 1948. jan. 1-ig lelkészségem területéről kitelepítettek 78 róm. kat. egyént. Ebből 72-t Németországba és 6 egyént Szlovákiába. Ugyancsak ezen idő alatt lelkészségem területére 101 róm. kat. és 5 ág. ev. egyént telepítettek le.”⁴⁷ A Sopronba telepítettek többsége a Fertő-menti, illetve a rábaközi magyarlakta településekről érkezett. Fertőszéplakról 8 „hívőt” telepítettek Sopronba,⁴⁸ Fertőszentmiklósról pedig „Kitelepítettek 40 hívőt Sopronba telepesnek. Telepest a faluba nem hoztak.”⁴⁹ A Szent István lelkészség hívei közül „A kitelepítettek száma: 823. A Páliban „Ki és betelepítés nem történt, 5 család települt át Sopronba és környékére.”⁵⁰ A vitnyédiek közül „Kitelepítettek 94 hívőt Sopronba. telepest nem hoztak a plébániára.”⁵¹ Völcséről pedig „Áttelepült Ágfalvára 36, Sopronba 6. Települt az áttelepültek helyére: senki.”⁵² Bogyoszlóról „Sopronba 53-at, Fertőrákosra 27-et, Ágfalvára 6-ot, Harkára 61-et, összesen 147”⁵³ személyt telepítettek, ám helyükre nem költöztettek senkit. Várbalogon a „Kitelepített személyek száma: 17. Hozott telepes személyek száma: 8” volt.⁵⁴ Répceszemeréről „Kitelepítettek hívőt: 2. Telepest hoztak: 0.”⁵⁵

Ugyancsak a Rábaköz, illetve a Sokoró-alja falvaiból toboroztak telepéseket az egyházmegyéből kitelepített német lakosság helyére. Ivánban „Ezen idő alatt telepes lett önként 1 család 10-en (Volt német községbe távoztak) Ivánba nem települt más helyről senki.”⁵⁶ Árpásról „Kitelepítettek 32 hívőt Rajkára, Ágfalvára, Sopronbánfalvára”⁵⁷ Rábatamásiból „126 hívőt Balfra” telepítettek.⁵⁸ Sopronhorpács-

⁴² Szárföld, Perlaky Ferenc plébános dátum nélküli kézzel írt jelentése 15/1948.

⁴³ Tata-Tóváros, 1948. február 18. Pater Bögözy Vilmos plébános gépelt jelentése. 66/1948.

⁴⁴ Vértesszőlős, 1948. február 19., Esztergomi Antal plébános kézzel írt jelentése. 22/1948.

⁴⁵ Tatabánya VII. telepi helyi lelkészség, 1948., február 19. Ágh Kálmán lelkész gépelt jelentése. 16/1948.

⁴⁶ Tét, 1948. február 7. Rozmán Ferenc plébános gépelt jelentése. 53/1948.

⁴⁷ *Sopron* Isteni Megváltóról nevezett lelkészi hivatal, 1948. február 21. Dr. Lányi János kanonok gépelt jelentése. 108/1948

⁴⁸ Fertőszéplak, 1948. február 18. Horváth József esperesplébános gépelt jelentése. 21/1948.

⁴⁹ Fertőszentmiklós, 1948. február. 11. Bertha János plébános kézzel írt jelentése. 67/1948.

⁵⁰ Páli, 1948. január 3. Vissi Gyula plébános gépelt jelentése. 5/1948.

⁵¹ Vitnyéd, 1948. február 14. Nagy Lajos plébános gépelt jelentése. 16/1948.

⁵² Völcs, 1948. január 26. Kenesei György plébános gépelt jelentése. 20/1948.

⁵³ Bogyoszló, 1948. február 27. Kádi István plébános kézzel írt jelentése. 40/1948.

⁵⁴ Várbalog, 1948. február 11. Füredy Imre lelkész gépelt jelentése.

⁵⁵ Répceszemeré, 1948. február 5. Dr. Péter László plébános gépelt jelentése. 16/1948.

⁵⁶ Iván, 1948. február 18. Rozmán Sándor plébános gépelt jelentése. 18/1948.

⁵⁷ Árpás, 1948. február 11. Telekesi József plébános gépelt jelentése. 27/1948.

⁵⁸ *Rábatamási*, 1948. február 7. Havas Zoltán Ferenc püspöki tanácsos, plébános gépelt jelentése. 25/1948.

ról „Kitelepítettek Balfra 2 családot. helyükbe senkit.”⁵⁹ Csapodról „Kitelepült Fertőbozra 9 család=58 személy (mind katolikus). Betelepítés nem történt.”⁶⁰ Lövön „Kitelepítés nem fordult elő, ellenben telepesnek elment 24 család Fertőbozra, ill. Balfra.”⁶¹ Magyarkeresztúrról „Két család ment telepesnek Balfra. Betelepítés nem történt.”⁶² Rábapordányból „Telepítésre 7 család ment Ágfalvára.”⁶³ Pázmándfaluról „telepesnek elment Fertőrákosra 8 család, ebből katolikus 6 család 26 családtaggal. helyükbe nem telepítettek senkit.”⁶⁴ Barbacs „községből kitelepítettek magyar hívőt 59+18. Kitelepítés helye: Balf, Fertőrákos-Mosonszentjános.”⁶⁵ „A markotabödögei plébánia területéről telepesnek elment 15 család, összesen 75 hívő Győrsövényházára, Mosonszentpéterre, Mosonszentjánosra, Kálnokra; Markotabödögére senki telepes nem jött.”⁶⁶ Rábaszentmihályról pedig „Önként ment el két család 11 taggal Győrsövényházára. Ide nem telepítettek senkit sem.”⁶⁷ „Kitelepítettek Szilsárkányból 11 családot 52 hívővel Fertőrákosra 2 családot 5 hívővel Bánfalvára, 1 családot 3 hívővel Mosonszentjánosra, 1 családot 3 hívővel Mosonszentpéterre, Pásztoriból 1 családot 3 hívővel Fertőrákosra. Telepest sem Szilsárkányba, sem Pásztori fiókegyházba nem hoztak be. A plébániáról 16 hadifogoly hiányzik, 18 katonánk eltűntként szerepel.”⁶⁸

Néhány esetben azt is megtudhatjuk, hogy a belső migránsok miért választották az átköltözést. Egyedről például „Kitelepítettek Ágfalvára, Harkára, Budaörsre 59 család 240 kat. hívőt. (Háborús tűzkárosultakat telepítettek ki.)”⁶⁹ Nagybaráton „Kényszerkitelepítés (nemzetiség miatt) nem volt, önkéntesen, a földbirtokreform kapcsán elment 40. Új önkéntes beköltözöttek, akiket életkörülményeik sodortak ide, becslés szerint 40.”⁷⁰

László János püspöki tanácsos, nyúli plébános szerint:

1. Hány hívőt telepítettek ki? – 40 személyt: 8 családot. – Hová? Levél, Mosonszentjános.
2. Milyen vallású és mennyi telepest hoztak helyettük? – Semmifélet, mert a kitelepítetteknek itthon nem volt elég föld, csak azért mentek máshová.”⁷¹

Abdán „A plébániáról 50 hívőt telepítettek ki Mosonszolnokra, helyükbe telepest nem hoztak, ellenben a kitelepítettek közül 20[an] visszajöttek.”⁷²

A németek folyamatos kitelepítésének „aktuális állásáról” tudósít több jelentés is. Kecskéden „1944. decemberében a német csapatokkal önként Németországba ment 54 személy. A községre 1946-ban rátelepítettek 110 személyt, ebből 12 protestáns, a

⁵⁹ Sopronhorpács, 1948. február 10. Kovács Gábor plébános kézzel írt jelentése. 8/1948.

⁶⁰ Csapod, 1948. február 3. Erőss István plébános gépelt jelentése. 22/1948.

⁶¹ Lövő, 1948. február 10. Kovács György „kiérdemesült” esperesplébános gépelt jelentése. 47/1948.

⁶² Magyarkeresztúr, 1948. február 5. Frank József plébános gépelt jelentése.

⁶³ Rábapordány, 1948. február 5. Tóth Károly tiszteletbeli esperesplébános kézzel írt jelentése. 7/1948.

⁶⁴ Pázmándfalu, 1948. február 23. Erdei Kálmán plébános gépelt jelentése. 37/1948.

⁶⁵ Barbacs, 1848. február 10. Regős Frigyes gépelt jelentése. 3/1948.

⁶⁶ Markotabödöge, 1948. február 15. Hajós Antal plébános kézzel írt jelentése. 14/1948.

⁶⁷ Rábaszentmihály, 1948. február 19. Barbély Károly plébános kézzel írt jelentése. 24/1948.

⁶⁸ Szilsárkány, 1948. február 10. Giczi József esperesplébános kézzel írt jelentése. 33/1948.

⁶⁹ Egyed, 1948. február 21. Polgár Aladár esperesplébános kézzel írt jelentése. 21/1948.

⁷⁰ Nagybarát, 1948. február 29. Németh János kerületi tanfelügyelő, plébános gépelt jelentése. 71/1948.

⁷¹ Nyúl, 1948. február 13. László János püspöki tanácsos plébános gépelt jelentése. 16/1948.

⁷² Abda, 1948. február 16. Takács János tiszteletbeli esperesplébános kézzel írt jelentése. 17/1948.

többi róm. kat. A máter őslakossága most áll kitelepítés előtt.⁷⁷³ Tatabányán, a jelentés időpontjában – február 27-én – „Kitelepítés még nem történt.”⁷⁷⁴ Ugyanott, a VI. telepi „lelkészség területéről hatósági kitelepítés nem volt.”⁷⁷⁵ „Brennbergbányáról sem kitelepítés, sem betelepítés nem történt.”⁷⁷⁶ Hasonló volt a helyzet Várgesztesen is.⁷⁷

Ugyanakkor a kitelepítés megkezdése előtt, több helyütt megkezdtek a németek összeköltöztetését. Bajon például „Hivatalos kitelepítés még nem volt, csak összeköltöztetés. Akik hiányoznak, azok önként mentek ki a német megszállókkal. Telepesek több helyről jöttek. Számuk 150. Ezekből katolikus 120”⁷⁷⁸ – írta *Pater Gallina* február 20-ai jelentésében, amit március 17-én így egészített ki: „A község ki és betelepítés alatt áll. A telepesek sem templomba, sem szt. gyónáshoz nem járnak. Mesterségesen tartják őket vissza.”⁷⁷⁹ Vértestolnán és Vértessomlón sem volt még február elején kitelepítés, ugyanakkor Tolnán az új „telepesek száma: 108, vallása: róm. kat. 103, ev. 5”⁸⁰ Vértessomlón pedig „6 telepes családot hoztak eddig a községbe. 4 kat. és 2. református vallású ezek közül.”⁸¹ Agostyánban, ahol szintén nem kezdődött még meg a kitelepítés a „telepesek száma jelenleg 152, ebből 96 református”⁸² Alsógallán, ahol a kitelepítést a „napokban” várták, nyolc római katolikus és református családot telepítettek be, összesen 35 személlyel.⁸³

Felsőgalláról, ahol február 17-én „A kitelepítés folyamatban van,”⁸⁴ a március 19-i jelentés már arról számol be, hogy „az általános bizonytalanság, a kitelepítéstől való félelem miatt az emberek Istenhez térnek, azért a vallásosság emelkedő irányzatú.”⁸⁵ *Reiter Mihály* plébános február 12-én arról tájékoztatta a püspököt, hogy „A hívek kitelepítés előtt állnak. Sok család a legújabb időig internálva volt. Még mindig vannak egyes internált hívek. 27 családot tettek ki eddig otthonukból és helyüket telepesek foglalták el. Számuk 103 lélek, akik közül 57 katolikus és 46 református. (Az őslakosok mind katolikusok voltak. Azok közül pedig, akiknek vagyonát elkobozták, sokan más községben tartózkodnak, hogy maguknak és családjuknak a megélhetést biztosítsák.”⁸⁶

Számos helyen, ahol már megkezdődött a kitelepítés sokszor bizonytalanok a jelentések adatai. Balról, február elején *Ratzenböck Károly* plébános-helyettes így írt: „Kitelepítés: A régi 345 sváb hívőből csak 22 maradt vissza; 1140 evangélikus sváb lett kitelepítve, jelenleg van 120 ág. evangélikus 120 lélek református 95 lélek és 570 katolikus lélek. A kitelepítés még nincsen véglegesen le zárva.”⁸⁷ Március 16-án kiegészítette

⁷³ Kecskéd, 1948. február 23. Farkas László plébános gépelt jelentése. 79/1948.

⁷⁴ Tatabánya, 1948. február 27. Szakács András gépelt jelentése. 120/1948.

⁷⁵ Tatabánya VI. telep, 1948. február 17. Szalay József lelkész gépelt jelentése. 12/1948.

⁷⁶ Brennbergbánya, 1948. február 5. Holczer Éde lelkész kézzel írt jelentése. 13/1948.

⁷⁷ Várgesztes, 1948. február 10. Hamburger Antal plébános kézzel írt jelentése. 10/1948.

⁷⁸ Baj, 1948. február 20. Pater Gallina baji lelkész gépelt jelentése. 5/1948.

⁷⁹ Baj, 1948. március 17. Pater Gallina válasza a nyomtatott ívre. Szám nélkül.

⁸⁰ Vértestolna, 1948. február 6. Angerer József plébános kézzel írt jelentése. Szám nélkül.

⁸¹ Vértessomló, 1948. február 12. Lamberger János plébános gépelt jelentése. 17/1948.

⁸² Agostyán, 1948. február 8. Huber János lelkész gépelt jelentése. 13/1948.

⁸³ Alsógalla, 1948. február 19. Fennesz Imre plébános gépelt jelentése. 90/1948.

⁸⁴ Felsőgalla, 1948. február 17. Németh Gyula tb. kanonok esperes-plébános kézzel írt jelentése. 36/1948.

⁸⁵ Felsőgalla, 1948. március 19. Németh Gyula válasza a nyomtatott ívre. 49/1948.

⁸⁶ Dunaszentmiklós, 1948. február 12. Reiter Mihály plébános gépelt jelentése. 14/1948.

⁸⁷ Balf, Dr. Ratzenböck Károly ny. lelkész ezredes, plébános helyettes kézzel írt jelentése. 15/1948.

jelentését, mivel „a telepések száma még nem végleges; a telekkönyvezés még nincs végrehajtva és így havonként két-három család a községből eltávozik és viszont le is telepszik. A meleg ruha és cipő hiány miatt télen és hideg időben kevés a misehallgatók száma.”⁸⁸ Magyarokimléről „Németországba kitelepítettek 183 hívőt. A telepések száma jelenleg 193. Ebből kat. 176, ág. ev. 12, ref. 5. Azért írom jelenleg, mert a telepítés idáig nem volt nyugalmi helyzetben.” – írta *Lukáts Károly*.⁸⁹

Sok esetben csupán a számadatokat ismerhetjük meg a német lakosság kitelepítésével kapcsolatban.

Ágfalváról „185 hívőt telepítettek ki”, s helyükbe 750 római katolikust telepítettek.⁹⁰ Magyaróváron „a plébánia területéről Németországba kitelepítettek 137. A kitelepítettek helyébe nem hoztak újtelepéseket”⁹¹ Mosonból a „kitelepítés alkalmával elvitték a hívek közül és számuk 782. Hoztak 6 családot, mind katolikusok, számuk 28 (Nálunk a helyi szegény kisemberek és munkások lettek betelepítve)”⁹² Fertőrákosról „Kitelep.[ítettek]: 2497 r.k. Telepes: 904, r.k. 634, ref. 230, ev. 38, g. kel 2.”⁹³ Sopron városából, az Isteni Megváltóról nevezett lelkészi hivatal területéről „1945. márc. 1-től 1948. jan 1-ig lelkészségem területéről kitelepítettek 78 róm. kat egyént. Ebből 72-t Németországba és 6 egyént Szlovákiába. Ugyancsak ezen idő alatt lelkészségem területére 101 róm. kat. és 5 ág. ev. egyént telepítettek le.”⁹⁴ A Szent István lelkészség hívei közül „A kitelepítettek száma: 823. A betelepítettek száma: 72 család 324 taggal. Ebből 319 rk. és 5 ev.”⁹⁵ A Szent György plébániáról „kitelepítettek Németországba híveink közül 90 személyt. Hoztak új telepest róm. kat 30 családot 121 személlyel, nem kat. 3 családot.”⁹⁶ A Szent Mihály plébánia területén „1946-ban kitelepítettek híveink közül Németországba 472. A kitelepített sok evangélikus vallású helyett is 95%-ban katolikusokat hoztak nagyrészt Sopronmegyéből. A betelepítettek közt megmaradt 1390.”⁹⁷ Lang József mosonszentpéteri plébános jelentésében már a kitelepítésnek a vallásosságra gyakorolt negatív hatása is megjelenik: „Húsvéti köteletségének a kitelepített hívek 90%-a eleget tett, a helyükbe telepítettek 1946-ban 30%. Kitelepített hívők száma (Németországba) 2400. Betelepítettek száma 1600. Köztük protestáns 30.”⁹⁸

Sok esetben a plébánosok azt is jelölték, hogy mely német tartományba kerültek németajkú híveik. A fertőboziak közül „570 Németországnak Bajor és Württemberg részébe” került, s helyükre „telepes jött 325 r. k. 13 luteránus és 2 kálvin[ista]. 1946. május 16-ig a régi hívek 80%-a végezte sz[ent] gyónását s ezen arányszámban vett

⁸⁸ Balf, 1948. március 16. Dr. Ratzenböck Károly válasza a nyomtatott ívre. 36/1948.

⁸⁹ Magyarokimle, 1948. február 16. Lukáts Károly helyettes plébános kézzel írt jelentése. 13/1948.

⁹⁰ Ágfalva, 1948. február 20. Fürstenfelder Mihály plébános kézzel írt jelentése. 72/1948.

⁹¹ Mosonmagyaróvár I., 1948. február 13. Pintér Gyula prépostplébános gépelt jelentése. 84/1948.

⁹² Mosonmagyaróvár II., 1948. február 19. Steurer József püspöki tanácsos, plébános gépelt jelentése. 149/1948.

⁹³ Fertőrákos, 1948. február 9. Hackl Antal helyettes plébános kézzel írt jelentése. 42/1948.

⁹⁴ Sopron, Isteni Megváltóról nevezett lelkészi hivatal, 1948. február 21. Dr. Lányi János kanonok gépelt jelentése. 108/1948.

⁹⁵ Sopron, Szent István lelkészség, 1948. február 18. Orovitsch Ferenc gépelt jelentése. 18/1948.

⁹⁶ Sopron, Szent György plébánia, 1948. február 19. Büchner László plébános kézzel írt jelentése. 137/1948.

⁹⁷ Sopron, Szent Mihály plébánia, 1948. február 5. Bán János kézzel írt jelentése. Szám nélkül.

⁹⁸ Mosonszentpéter, 1948. február 12. Lang József helyettes plébános gépelt jelentése. 21/1948.

részt a sz[ent]mise hallgatásban. 1946 máj. 16-tól a telepések 20% végzi a húsvéti gyónást és sz. mise hallgatást.”⁹⁹ Györsövényházáról a „kitelepített hívók száma (Gross-Hessenbe) 702. Telepések száma (katolikus 475, más 65) 540.”¹⁰⁰ Környéről „kitelepítettek 465 Marienberg körzete (Sachsen). Betelepítettek katolikus 559, református 46, evangélikus 1.”¹⁰¹ Lébényből „36 hívómet telepítettek ki Bajorországba, helyettük telepések még nem jöttek.” – jelentette Németh Jenő plébános.¹⁰² Máriakálnokról „Összesen 850 hívót telepítettek ki Bajorországba 1945. szept. 21-én. (18 család maradt.) Telepések száma 145 család, 1050 fő. Ezekből 20 személy református, 6 ág. ev., a többi rk. a szigetközi falvakból.”¹⁰³ „Kitelepítettek Mosonszentjánosról 2.300 lakost Németország amerikai zónájába; hoztak helyükbe kb. 1.800 telepest, akik közül 380 ref.”¹⁰⁴ A március 18-i újabb jelentés szerint: „Az itt maradt német anyanyelvű lakosság buzgóságát az ide telepített nagyrészt vallástalan tömeg százalékbán nagyon lerontja; de a felvidéki kitelepítettek idejövetele után már emelkedő irányzatot mutat.”¹⁰⁵ Mosonszolzokról kitelepítettek „Bajorországba, Württembergbe, Badenbe 2100 hívót, illetőleg 73 régi hívó kivételével az egész községet, mert a fogságból visszatérő katonák is családjuk után mennek Németországba. 2200 új telepest [hoztak]. Ebből róm. kat. 1950, ev. ref. 270.”¹⁰⁶

A quinquennalis relációk között két olyan jelentés is ránk maradt, amelyek szinte professzionális statisztikai adatfelvételnek, illetve elemzésnek tekinthetők. *Rákosi Elek* levéli plébános 1848. február 8-án juttatta el alábbi összefoglalását az egyházmegyei irodának. (A könnyebb érthetőség érdekében táblázatos formában közöljük mindkét jelentést)

„Kitelepítés

A község lakóinak száma	R. kat.	Ev.	Ref.	Egyéb	Összesen
1945. január hó 1-én	756	963	8	3	1731
1945 őszen kitelepítettek	408	812	–	–	1220
1945 őszen betelepítettek	844	42	240	22	1148
Ezekből 1948. jan. 1-ig visszaköltözött	163	14	46	–	223
1948. jan. 1-én	1089	179	202	25	1495

⁹⁹ Fertőboz, 1948. február 12. Siklósi József címzetes esperesplébános kézzel írt jelentése. 9/1948.

¹⁰⁰ Györsövényház, 1948. február 9. Wolf Mihály plébános kézzel írt jelentése. Szám nélkül.

¹⁰¹ Környe, 1948. február 13. Dr. Eperjes Ernő plébános gépelt jelentése. 34/1948.

¹⁰² Lébény, 1948. február 6. Németh Jenő plébános gépelt jelentése. 20/1948.

¹⁰³ Máriakálnok, 1948. február 7. Varga Imre plébános kézzel írt jelentése. 16/1948.

¹⁰⁴ Mosonszentjános, 1948. február 10. Csóka Sándor plébános gépelt jelentése. 43/1948.

¹⁰⁵ Mosonszentjános, 1948. március 18. Csóka Sándor válasza a nyomtatott ívre. Szám nélkül.

¹⁰⁶ Mosonszolzok, 1948. február 20. Belovich István esperesplébános kézzel írt jelentése. 57/1948.

18 hadifogoly hiányzik még a plébániáról.

Polgári személy nem tartózkodik külföldön.

Németajkú híveinket Németországba vitték és pedig a legnagyobb részét Bayern-be és Württembergbe. A kitelepítettek teljesen szétszóródtak. Ahol legtöbben vannak együtt, ott 18 katolikus család van volt híveimből.”¹⁰⁷

Nagy István Sopronbánfalváról külön lapon állította össze a kitelepítés adatait:

„Kimutatás Sopronbánfalva népességének változásáról

	rk.	ev.	ev.+ref	összes	
Kitelepített:	519 fő	1543 fő		2062 fő	
Jött telepes a.	39 család (földtelepes)		3 család	42 család	
Jött telepes b.	231 család (háztelleges)		21 család	252 család	
Összes	270 család – 1451 egyén		294 család – 99 egyén	294 család – 1550 egyén	
Jelenlegi lakók a. régiek	275 egyén		535 egyén	810 egyén	
telepesek	1451 egyén		99 egyén	1550 egyén	
Jelenlegi lakók b. régiek	275 egyén	1726 egyén	535 egyén	634 egyén	2360 egyén
telepes	1451 egyén		99 egyén		

Hadifogoly hiányzik: 14 egyén

Eltűnt katona: 13

Külföldön van (menekült) 204-208 egyén, (közülük kb. 200 kitelepítendő)”¹⁰⁸

*

Az 1948. évi egyházmegyei népszéírá adatsorait ugyan táblázatba foglalták, s kísérletet tettek azok statisztikai elemzésére is, de – szokásos – közzétételükre soha sem került sor.

A földbirtokrendezés során az egyháztól elvett területek, az egyesületi vagyon kisajátítása és elkobzása 1948-ban már nyilvánvalóan olyan „szenzitív” adatoknak számítottak, amelyek nem kaphattak még egyházi nyilvánosságot sem.

Hasonló a helyzet a háború áldozataira, a kitelepítésre, a lakosságcserére és a belső migrációra vonatkozó adatsorokkal is. A quinquennális relációk egyházközségkénti jelentései számos olyan katonai áldozatról, vagy menekülő civil halotról tudósi-

¹⁰⁷ Levél, 1948. február 8. Rákosi Elek plébános gépelt jelentése. 21/1948.

¹⁰⁸ Sopronbánfalva, 1948. február 2. Nagy István gépelt jelentése. 22/1948.

tanak, akik nem szerepelnek a hivatalos halotti anyakönyvekben. A kitelepítések, illetve a lakosságcsere, belső migráció – a jelentések tanúsága szerint – nemcsak a nemzetiségi és felekezeti arányokat változtatták meg, de a hétköznapi vallásgyakorlatot is. Ez azonban már nemcsak a katolikus egyház belső ügye volt.

Nem véletlen, hogy a 18. század vége óta folyamatosan megjelentetett egyházmegyei schematizmusok – népességmozgalmi adatokat is tartalmazó – kötete csak 1968-ban [!] láthatott napvilágot.

Szakirodalom

BALOGH

2015

BALOGH MARGIT: *Mindszenty József (1892–1975) I.* MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Bp., 2015.

BÁLINT

1977

BÁLINT SÁNDOR: Ünnepi kalendárium II. Szent István Társulat, Budapest 1977.

DIÓS

2004

Magyar Katolikus Lexikon. Főszerk. DIÓS ISTVÁN IX. Szent István Társulat, Bp., 2004.

KOVACSICS

1963

Magyarország történeti demográfiája. Magyarország népessége a bonfoglalástól 1949-ig. Szerk. KOVACSICS JÓZSEF. Közgazdasági és jogi Könyvkiadó, Bp., 1963.

PERGER

2010

PERGER GYULA: *A pusztulás képei. Dobos Vilmos felvételei Győr 1944-es bombázásairól.* Xántus János Múzeum, Győr. 2010.

PERGER

2011

PERGER GYULA: *Győr-Újváros népessége II. József uralkodása alatt. 1785.* Győri Tanulmányok Füzetek 14. Győr, 2011.